

Стойчик Тетяна Іванівна
кандидат педагогічних наук,
заступник директора з навчально-виробничої роботи,
Криворізький професійний гірничо-технологічний ліцей

УПРАВЛІННЯ ЯКІСТЮ ПІДГОТОВКИ КОНКУРЕНТОЗДАТНИХ
ФАХІВЦІВ У ПРОФЕСІЙНИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ НА
СУЧАСНОМУ ЕТАПІ

Постановка проблеми. Актуальність проблем управління якістю освіти обумовлено суттєвими трансформаційними процесами, які відбуваються у вітчизняній професійній школі. На теперішній час якість освіти проголошена національним пріоритетом, метою якої є підготовка конкурентоздатних фахівців для забезпечення сталого розвитку суспільства, їх самореалізації, задоволення потреб ринку праці та держави у кваліфікованих кадрах.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Сьогодні у галузі професійної освіти накопичено значний науковий досвід управління, який відображено у роботах В.Ю.Бикова, А.М.Гуржія, Г.В. Єльнікової, М.І.Жалдака, Л.А.Карташової, Т.І.Коваль, В.В.Лапінського, О.І.Ляшенка, Н.В.Морзе, Ю.І.Машбиця, В.М.Монахова, С.А.Ракова, Л.М.Сергєєвої, О.В.Співаковського, О.М.Спіріна та ін.

У працях українських і зарубіжних учених наголошується роль провідних положень наукового менеджменту в розвитку теорії та практики управління. При цьому особлива увага надається гуманістичному, людино- (дитино-) центристському підходу в управлінні – І.А.Зязюн, Ю.А. Конаржевський, В.Г.Кремень, О.Я.Савченко, Т.І.Шамова, Е.А.Ямбург та ін.

Формулювання цілей статті. Проаналізувати сутність основних теоретико-методологічних підходів з проблеми дослідження.

Виклад основного матеріалу. Розв'язання проблеми підготовки конкурентоздатних фахівців неможливе без обов'язкового подолання усталених стереотипів та консерватизму в управлінні якістю підготовки фахівців з орієнтуванням на «валовий» підхід і кількісні показники. Ніколи ще проблема якості підготовки в Україні не мала такого важливого ідеологічного, соціального, економічного і технічного значення, як нині. Актуалізація проблеми визначається рядом об'єктивних чинників: по-перше, від якості підготовки залежить рівень розвитку країни і її глобальної економічної конкурентоздатності; по-друге, якість підготовки набуває все більшого значення в забезпеченні конкурентоздатності фахівців на ринку праці.

Основу системи управління якістю становить орієнтація на вимоги споживачів, моніторинг рівня їх задоволення. Разом з проблемою задоволення попиту споживачів у сфері професійної освіти і освітніх послуг, у системі управління якістю існує ще низка специфічних питань, які відрізняють її від аналогічних систем у сфері матеріального виробництва. По-перше, відсутня однозначна відповідь на запитання, хто є споживачем. З одного боку, споживачем освітніх послуг є учні, з іншого, споживачами результатів освітньої діяльності є роботодавці, ринок праці. По-друге, професійна освіта не може розглядатися як послуга в прямому розумінні цього слова. Ця теза ґрунтується на великій соціальній ролі освіти і соціальній відповідальності. По-третє, виробничий цикл підготовки фахівця є достатньо тривалим, а тому оцінити результативність освітньої діяльності з позицій гарантій компетентності випускника і наступної відповідної оцінки його роботодавцем досить складно. Основний результат освітньої діяльності і якості фахівця реально й об'єктивно можна оцінити через значний проміжок часу. Четверте: якість професійної освіти значною мірою залежить від якісного складу педагогічного колективу. П'яте. Якість професійної освіти значною мірою залежить від рівня підготовки абітурієнта та його здатності до оволодіння новими знаннями, уміннями,

досвідом практичної діяльності тощо. Нарешті, процес підготовки фахівця та інші процеси, які забезпечують якість професійної освіти, достатньо складні і не завжди можуть бути оцінені за кількісними параметрами. Таким чином, забезпечення якісної освіти, зокрема професійної є однією з головних завдань сьогодення.

Вищезначена проблема сьогодні набуває і міжнародного значення. Вона є визначальною в діяльності Міжнародної організації праці ЮНЕСКО, Європейського фонду освіти та Європейського центру розвитку професійної освіти і навчання [8].

Актуальність і прогностичність цієї проблеми відображено в деклараціях та інших документах міжнародних організацій. Зокрема, в Лісабонській резолюції обґрунтовано положення про взаємодію «між політикою в галузі економіки, зайнятості й розвитку людських ресурсів на основі забезпечення високоякісної професійної освіти й навчання та підвищення ефективності використання інвестицій у людські ресурси» [2].

Важливе теоретичне й практичне значення має і Робоча програма загальної мети й завдань якісної підготовки, згідно із якою, основною метою в області розвитку «Лісабонського процесу», є забезпечення якості підготовки виробничого персоналу [6].

Особливої уваги заслуговують і матеріали міжнародної конференції «Зміцнення співробітництва в галузі професійної освіти і навчання», де сформульовані основні завдання в галузі професійної освіти і навчання, такі як зміцнення і розвиток європейського співробітництва та підвищення якості і привабливості професійної освіти і навчання [7].

Варто зазначити, що і в Інчхонській декларації ООН «Освіта 2030» (2015) акцентується увага на якісній освіті для всіх — дітей, молоді та дорослих, охоплюючи всі її форми (формальну, неформальну й інформальну) і всі її ланки від виховання дітей молодшого віку до вищої освіти й навчання дорослих. [5].

Як видно, питання якісної підготовки в державах Європейського

Союзу вирішуються на найвищому політичному рівні, оскільки вони є складовою загальноєвропейської стратегії зайнятості та економічного розвитку.

На жаль в Україні модернізація освітньої галузі здійснюється занадто повільно. Утім, відповідно до Концепції розвитку професійної освіти і навчання в Україні [3], цей процес спрямовується на створення необхідних умов для забезпечення якісної професійної підготовки фахівців для галузей економіки, малого й середнього підприємництва з урахуванням потреб регіонального ринку праці. У Національній доктрині розвитку освіти наголошується: «Якість освіти є національним пріоритетом, передумовою національної безпеки держави, додержання міжнародних норм і вимог законодавства України щодо реалізації права громадян на освіту». [4].

Якість із позиції управління – це рівень досягнення поставлених цілей, відповідність визначеним стандартам, ступінь задоволення очікувань споживача [1]. Сама по собі якість не є кінцевим результатом, вона лише є засобом, за допомогою якого виявляється відповідність кінцевого продукту встановленому стандарту. Відтак, якість варто розглядати як відповідність заданим стандартам, а управління якістю – як приведення системи до заданого стандарту.

Важливо акцентувати, що система управління якістю підготовки сьогодні має будуватись на сучасних законодавчих та нормативних основах з урахуванням кращої світової практики, перевіреної багаторічним досвідом.

Висновки. Нині система управління якістю підготовки конкурентоздатних фахівців потребує перезавантаження та приведення до стандарту в контексті оновлення змісту підготовки з урахуванням сучасних вимог роботодавців, підвищення рівня професійної компетентності педагогічних працівників, створення інноваційних навчально-методичних комплексів. Гальмування означених процесів, на сьогодні, відбувається в результаті недосконалого нормативно-правового

забезпечення, що безпосередньо впливає на якість конкурентоздатності випускника та стримує формування єдиної науково обґрунтованої політики.

Перспективи подальших наукових розвідок. Подальші наукові пошуки доцільно спрямувати на теоретичне обґрунтування сучасних підходів до розвитку та удосконалення індустрії засобів навчання; професійної майстерності педагогічних працівників, удосконалення взаємодії із соціальними партнерами.

ЛІТЕРАТУРА

1. Байназарова О.О., Ракчєєва В.В. Моніторинг та оцінювання якості освіти: Методичний посібник. – Харків: ХНУ імені В.Н. Каразіна, 2009. – 58 с.
2. Десятов Т. М. Національні рамки кваліфікацій в країнах ЄС: порівняльний аналіз: Науково-методичний посібник / Т.М. Десятов, за ред. Ничкало Н. Г. – К. : Видавництво «АртЕк», 2008.
3. Концепція розвитку професійної освіти і навчання в Україні (2010–2020 р.) : проект. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.mon.gov.ua/gr/obg/2009/proekt2010-2020.doc>.
4. Національна доктрина розвитку освіти України // Освіта України. – 2002 р. 23 квітня, (№33). – С. 4–6.
5. Національна доповідь про стан і перспективи розвитку освіти в Україні / Нац. акад. пед. наук України ; [редкол.: В. Г. Кремень (голова), В.І. Луговий (заст. голови), А. М. Гуржій (заст. голови), О. Я. Савченко (заст. голови)] ; за заг. ред. В. Г. Кременя. — Київ : Педагогічна думка, 2016. — 448 с. — Бібліогр.: с. 21. — (До 25-річчя незалежності України).
6. Образование: сокрытое сокровище: Доклад международной комиссии по образованию в XXI век, представленный ЮНЕСКО. – ЮНЕСКО. – 272 с.
7. Олейникова О. М. Копенгагенский процесс. Центр изучения проблем профессионального образования / О. Н. Олейникова, А. А. Муравьева; Нац. обсерватория проф. образования РФ. — М., 2006.
8. Олейникова О. Н. Европейское сотрудничество в области профессионального образования и обучения. Копенгагенский процесс / О.Н. Олейникова. – М., – 2004.